

zelfs “wetens en willens” en niet omgekeerd : “willens en wetens”. Vandaar de titel van de publikatie. Verder wordt nog dieper ingegaan op de ingewikkelde interferenties t.a.v. opzet wanneer psychische stoornissen aanwezig zijn.

Het tweede deel van de tekst bestaat uit “Notities over opzet”. Hierbij wordt meer in detail ingegaan op bepaalde aspecten die in het eerste deel ter sprake kwamen nl. voorwaardelijke opzet, wetgever en opzet, opzet vandaag, opzet en psychische stoornis, o.m. ook opzet en alcohol.

Deze publikatie van Nieboer is de moeite waard om door te nemen zowel voor strafrechtsbedelers als voor vertegenwoordigers van de gedragswetenschappen. Dit is niet te verwonderen aangezien de auteur zich zelf bekwaamd heeft én in de rechtsgeleerdheid én in de psychiatrie.

Jo Casselman

M. Storme, *Rechtspraak in opspraak*, Kluwer Rechtswetenschappen, Deurne, 1981.

Na de boeiende, verhalende en soms poëtische “Verantwoording”, niet zozeer van het voorliggend werk dan wel van de totstandkoming ervan vanuit de levenservaring en de onderliggende filosofie van de auteur, verwacht de lezer geen louter technisch-juridische monografie, een verwachting waarin hij niet wordt teleurgesteld. De vlotte stijl zowel als het persoonlijk engagement en de overtuigingskracht worden doorheen de vijf, op zichzelf staande hoofdstukken, gehandhaafd en geschraagd met juridisch materiaal.

Na een analyse van de Wetgever(s) in ons land, de wijze waarop de wetten tot stand komen, de toename en de kwaliteit ervan, beschrijft M. Storme in “*De stille kracht*” de rechter(s) in zijn mogelijkheden om zijn uiteindelijke opdracht – de rechtsbescherming van de burger in een Rechtsstaat – te realiseren. De verhouding tussen rechter en wetgever wordt geschetst in haar gelijkenissen, tegenstellingen en onderlinge beïnvloeding. Tot slot volgt een pleidooi, met zeer concrete voorstellen, voor een meer intense samenwerking op een wijze die hun onderlinge onafhankelijkheid niet in het gedrang zou brengen.

In “*On-rechtspraak of onrecht-spraak*” levert M. Storme strenge kritiek op een flagrant onbillijk cassatiearrest en toont aan hoe ook in de huidige stand van de wetgeving in casu een andere en meer aanvaardbare oplossing mogelijk was, die gedragen had moeten worden door een aantal algemene beginselen voor behoorlijke rechtsbedeling (topoi) en een aanvoelen dat rechtspraak geen onrecht-spraak kan noch mag zijn, zelfs wanneer – zoals sommige auteurs voorhouden – een bevredigende oplossing van het concrete geval tegen de regel zou indruisen.

In “*Eiland worden*” wil de auteur onderzoeken in hoeverre ons rechtssysteem ruimte schept voor pluralisme. Hij toetst achtereenvolgens aspecten van het “vrij onderwijs”, het “concubinaat” en de “vrije godsdienstuitoefening” op de tolerantiegraad t.a.v. controversiële gedragingen en stelt vast dat

de Belgische rechter op die gebieden waar de wetgever zwijgt, "het eiland worden" heeft bevorderd door de autonomie van deze rechtssferen te erkennen. Hij komt tot de conclusie dat elk van deze "eilanden" naar buiten zijn eigenheid mag affirmeren en naarbinnen, ingevolge diezelfde eigenheid, moeilijk enige rechterlijke controle verdraagt. Slechts wanneer deze autonomie bepaalde grenzen zou overschrijden zal de rechter marginaal gaan toetsen. De moeilijkheid bij dit hoofdstuk is wel dat de auteur juist die voorbeelden kiest die zijn stelling kracht kunnen bijzetten. Tot welke bevindingen zou de auteur gekomen zijn indien hij onze rechtspraak i.v.m. vreemdelingen, gedetineerden, politiek andersdenkenden en andere minderheidsgroepen had onderzocht? Bovendien kan de vraag gesteld worden of het voorbeeld van het "vrij onderwijs" wel zo adequaat is. Dit "eiland" is uitgegroeid tot een belangrijk blok in onze maatschappij waarbinnen machtsverhoudingen functioneren en waar de vraag naar de rechtsbescherming van de zwaksten niet langer onbeantwoord mag worden gelaten.

In "*Het proces, een vorm van geciviliseerd geweld*" demonstreert M. Storme hoe het structurele geweld van onze samenleving in de procesrechtelijke verhoudingen tot uitdrukking komt en duidt hij de procestechnische regelen aan die evenzovele uitdrukkingen zijn van een gewelddadig optreden. Het procesrecht geldt nochtans als één van de belangrijkste facetten van een rechtsstaat. Het optimisme van de auteur en zijn geloof in de kracht van de rechtspraak vinden ook hier een uitdrukking wanneer hij een concreet voorstel voor een alternatief procesrecht doet dat, spijtig genoeg en zoals hijzelf toegeeft, aan de oppervlakte blijft. Tot besluit wordt hier gewezen op het grote belang van de opleiding van (toekomstige) juristen.

In "*Het geruisloze Europa, dat van de rechters*" toont M. Storme aan hoe het juridische Europa reeds is tot stand gekomen dank zij de "stille kracht" van het Europa van de rechters en vooral dan van de nationale rechters.

Volledigheidshalve vermelden we tenslotte de rede uitgesproken door Mauro Cappelletti ter gelegenheid van de uitreiking van diens eredoctoraat door de Rijksuniversiteit te Gent, "*New dimensions of Justice*", die terecht een plaats kreeg in dit werk waarvan de leidraad niet beter kan geformuleerd worden dan door de auteur zelf. "Zoals de waarde die een maatschappij hecht aan het menselijk leven gemeten wordt naar de zorg die zij besteedt aan de zieken, de bejaarden en de invaliden, zo ook wordt de waarde die men hecht aan het recht, gemeten naar de zorg die men in elk rechtssysteem besteedt aan de onmachtigen, de verdrukten en de marginalen" (blz. 123).

M. Ronse